

RADIOSCOLA

EDIZIUN DELLA CUMINONZA RADIO ROMONTSCH / ORGAN DELLA CUMISSIUN RADIOSCOLA

Redacziun: Alfons Maissen

Emissiun 157

Stampa Romontscha Mustér

In patratg sin via

Far e plidar ina emissiun radio-scolastica ei buca caussa schi sempla e leva sco quei che biars tratan. Enqualina gartegia, autras buc. Ina caussa ei denton de tener endamen: a mintga scolast eis ei pusseivel de reussir. Ei drova empau pazienza, volver e resolver la materia ina gada elegida per tema. In tec cletg munglass ins haver culla elecziun dil tema, mo astgan ins da l'autra vart bunamein pretender che quella elecziun seigi gnanc igl impurtont, mobein l'execuziun, il baghetg, la construcziun. Mo sper la construcziun munglass il flad buca muncar, l'olma s'absentar. Cun volver e svolver fuss pia strusch fatg tut. Ins stuess far diever dellas facultads creativas, dell'intuiziun, metter a scret impressiuns en moda expressiva ed immediata, senza sfalsificar quei ch'ins less dir cun bombastica e flads falli. S'occupond cun in tema sto ni stuess la rugada curdar e setschentar.

A. M.

Il redactur de Radioscola: Professer Dr. Alfons Maissen

Prof. dr. Alfons Maissen ed il Radioscola

20 onns lavur en favur dellas scolas romontschas

da Risch e Giaronas Cadonau, Vuorz/Turitg

Cuntegn dell'emissiun:

1. Introducziun	6. Experienzas cul RS ell'instrucziun (Franz Capeder)
2. Entschattas radiofonicas romontschas (dr. A. Maissen/dr. D. Cadruvi)	7. La lavur dil redactur (dr. A. Maissen)
3. Entschatta e svilup dil RS (dr. A. Maissen)	8. La recepziun el studio (Ernst Denoth)
4. La Cumissiun RS e sia lavur (Töna Schmid)	9. Prof. dr. A. Maissen, il bab dil RS romontsch (dr. D. Cadruvi)
5. Radioscola — Telescola (Claudio Gustin)	10. Conclusiun
-

EMISSION:

Gievgia, ils 27 de fevrer 1975, dallas 09.05 — 09.35 h

REPETIZIUN:

Gliendisdis, ils 10 de mars 1975, dallas 09.05 — 09.35 h

Remarca redacziunala

L'iniziativa per questa emissiun giubilara ei vegnida da Risch e Giaronas Cadonau, students a Turitg (brev alla Cumissiun Radioscola, Cuera, fenadur 1974). Els han era intimau dr. Donat Cadruvi de scriver l'introducziun per la gasetta Radioscola.

Alfons Maissen

In emprem avis

20 onns RADIOSCOLA ei in giubileum che sto metter ella glisch dus fatgs:

In de quels fatgs pertucca l'emissiu sco tala. Igl ei uras che sia muntada vegni puspei enconuschenta e renconuschida leu nua ch'ella stuess haver sia valeta nun-dispoteivla: En scola e per ils scolasts. E lu per quels che vulan haver quita per nies lungatg era cun agid dil radio ed en connex cun l'instrucziun en scola. Biaras bunas caussas van en emblidanza. «Tschentaners ein i en fossa» (S.M. Nay) e cun els nums, prestaziuns, eveniments, merets de tuttas uisas. RADIOSCOLA ei memia giuvens e memia frestgs per ir en fossa. Mo ei ha num schar star el ella glisch digl interess general.

E lu la persuna de quei um che ha promoviu RADIOSCOLA durant vegn onns e varga cun ina fervur nunballucanta: Professer dr. Alfons Maissen. El vul buca laudavaglias (e drova era buca laudavaglias), mo el sto vertir oz che nus drezzien nossa egliada e nossa engrazieivladad sin in fatg ch'ei characteristics e schizun essenzials per sia lavur sin quei camp. Igl ei la damonda: Daco ha professer Maissen saviu tener la dira e star fideivels a RADIOSCOLA, pensum cun pauca urdadira spectaculara, durant quei liung temps? Per tgi ch'enconuscha sia finamira clara e sia perschuasiun, ei la risposta semplia e maneivla. Alfons Maissen ei in perschua-diu Romontsch ed in scolast che sa tgei che quei munta: Instruir ed educar. Ord quellas fontaunas ein sburfladas las forzas e la cardientscha ch'ei ha duvrau per sededicar durant vegn onns ad in sulet intent, in bi e custeivel intent. Biaras lavurs vegnan entschattas cun plascher e bravura. Mo paucas pon incantar lur auturs de maniera tala ch'ellas vegnan fatgas continuadamein, adina cun il medem anim. Era sch'ins considerescha RADIOSCOLA aschia, ston ins far la bilanza cun in grond saldo de respect ed engrazieivladad per quei um ch'ei buca secuntentaus cun rutina e che ha fatg sia lavur pass per pass senza aspiraziuns.

Donat Cadruvi

CUMISSIUN RADIOSCOLA

Franz Capeder, scolast a Salouf
 Gion Clopath, scolast, Lon
 Ernst Denoth, dal Post de programs
 Claudio Gustin, scol. sec., Sta. Maria
 Martin Huder, scol. sec., Samedan
 Sep Item, representant dil
 Post de programs, Cuera

Dr. Alfons Maissen, pres. della
 CUMISSIUN RADIOSCOLA, Cuera
 Augustin Manetsch, scol. sec., Mustér
 Töna Schmid, anteriur inspectur, Sent
 Dr. Stefan Sonder, pres. della
 Cuminonza Radio Romontsch, Cuera
 Isidor Winzap, professor, Cuera

Prof. dr. Alfons Maissen ed il Radioscola

20 ONNS LAVUR EN FAVUR DELLAS
SCOLAS ROMONTSCHAS

da Risch e Giaronas Cadonau, Vuorz/Turitg

Il redactur de Radioscola en sia stanza de lavur a Cuera.

I. PROF. DR. ALFONS MAISSEN, IL CAU DIL RADIOSCOLA, CUMPLE-
NESCHA UONN SIU 70AVEL ANNIVERSARI: INA VETA PER IL BEIN-
STAR DIL ROMONTSCH.

In'egliada anavos egl entir moviment della Romontschia dat in clar e persquadent maletg: Prof. dr. Alfons Maissen ei ina dellas principalas persunalitads sil palancau romontsch. Sia appariziun dat al quart lungatg nazional svizzer ina creanza d'eminenta impurtonza. Siu idealissem, sia carezia per lungatg e cultura perschuada. Sia activitad ei vasta ed exemplarica.

Alfons Maissen, naschius ils 29 de mars 1905 a Glion, deriva d'ina famiglia genuin

romontscha. Davart dil bab — la famiglia Maissen, oriunda de Sumvitg, mantegn ina ferventa tradiziun de lennaris e scrinaris — deriva bein l'ierta della prusadad, ferton che la mumma — nata Cahannes de Dardin e sora de sur prof. dr. Gion Cahannes — po haver regalau ils impuls per lungatg e cultura. Insumma, Alfons Maissen sa segir esser engrazievls d'haver astgau guder si'affonza en in tal ambient. Quei ambient ei franc staus il factur principal per la creanza de sia personalitad.

A Glion gauda Alfons Maissen sia scolaziun fundamentala (scola primara e secundara) per serender ils 1920 al seminari scolastic a Cuera. Leu acquista el ils 1925 la patent de scolast primar. Prof. dr. Gion Cahannes e siu successeur, prof. dr. Ramun Vieli, ein bein stai exempels influenzants per il giuven seminarist e scolast. Il regl per la scienza ei cun gl'acquist della patent aunc adina allerts, gie forsa aunc carschius. Perquei sededichescha Alfons Maissen els proxims onns, mintgamai duront la stad, (duront gl'unviern meina el da 1925—1930 la scola complessiva a Dardin) a studis secundars e de musicologia allas universitads de Friburg e Genevra sco era al conservatori de Genevra (per ex. tier prof. Otto Barblan). La stad 1928 passenta Alfons Maissen all'universitad de Dijon e sin viadis tras la Frontscha. Cun success concluda el 1931 ses studis de musica ed acquista aunc il medem onn la patent de scolast secundar all'universitad de Friburg.

Mo aunc adina ei il regl scientific avon maun. Ord quei motiv sedecida Alfons Maissen per il studi de filologia romana a Turitg (denter auter tier il renomau prof. Jakob Jud). Duront quei temps frequenta el era semesters ad universitads digl'exteriur (Roma, Perugia, Siena). Igl onn 1936 concluda Alfons Maissen ses studis academics (roms de promoziun: Talian, Romontsch e Franzos) cun ina fetg interessanta dissertaziun: «Werkzeuge und Arbeitsmethoden des Holzhandwerks in romanisch Bünden. Die sachlichen Grundlagen einer Berufssprache». L'elecziun de quei tema documentescha bein il nunrumpeivel ligiom cun igl'origin d'Alfons Maissen.

Il medem onn vegn dr. Alfons Maissen elegius sco scolast de lungatgs, geografia e cant alla scola districtuala de Glion e contuorn. Glion duei esser sia dimora per ils proxims diesch onns. Sper la scola sviluppescha dr. Alfons Maissen in'activitad miraculosa in differentas direcziuns. Ei seigi cheu menzionau mo entginas superficialmein. El rimna ed edescha canzuns popularas romontschas, el sefatschenta cun mistregns ch'ei sin murir ora, lu vegn el era en contact cun radio e film. Aschia empren dr. Alfons Maissen adina pli e

pli profund d'enconuscher la mentalitad dil pievel — de siu pievel. 1944—1946 anflein nus dr. Alfons Maissen sco conredatur dil Dicziunari Romontsch Grischun (toms I e II), plinavon introducescha el da 1940—1953 en numerus cuors (organisai dalla LR) buca Romontschs en nies lungatg. Suentar che dr. Alfons Maissen ha giu substituiu prof. dr. R. Vieli alla scola cantunala 1942/43 (Romontsch, Franzos e Talian) vegn el sez igl onn 1946 elegius sco professor de Franzos e Talian. 1946/47 absolvescha el plinavon cuors de lungatg all'universitad della Sorbonne a Paris. Ils 1946 vegn la Cuminonza Radio Romontsch fundada. Dr. Alfons Maissen funcziunescha sco intermediader de programs romontschs per la CRR ed il studio de Turitg. 1950 vegn el incaricaus de far ina inventarisaziun sur della casa purila en Surselva. Ord quella incarica seresulta in vast manuscret, ca. 1500 fotografias e skizzas. Naven dils 1951—1954 ei dr. Alfons Maissen parsura dell'Uniun de scripturs romontschs. Ils 1953 vegn el incumbensaus dalla Regenza grischuna de surprender l'entira instrucziun romontscha per la part sursilvana alla scola cantunala. Dasperas crescha si'activitad sco redatur e scribent ad in crescher.

Ils 1955 senuspescha dr. A. Maissen buca de surprender la redacziun della gasetta Radioscola, la quala el tgira aunc oz cun grond quita. Sia lavur sco redatur digl'Ischi (1962—1972) e dellas Ediziuns Revista Retoromontscha documentescha en moda impresionanta, co dr. Alfons Maissen ha impundiu sias forzas per il beinstar de nies lungatg. Vein nus Romontschs era adina renconuschiu sia lavur?

Ils 1970 astga dr. Alfons Maissen surdar siu buordi professoral alla scola cantunala (seminari scolastic) a forzas giuvnas e cheutras entrar en la beinmeritada pensiun. El vegneva apprezziaus da tut ses scholars. Sia originalitad, sia vastadad els interess, sia aviartadad e capientscha fascinavan in e scadin. El era in educatur perschudent.

Quel che tratga che dr. Alfons Maissen hagi tschessau sia activitad per la Romontschia suenter siu pensionament setrumpescha. Tgi

La scola districtuala conta sut la bitgetta de Alfons Maissen canzuns romontschas cun accompagnament de musicants alla fiasta de cant a Danis/Tavanasa.

Foto Geiger, Flem

ch'enconuscha quei um, sa ch'ei ha mai dau in Alfons Maissen senza engaschament e ch'ei vegn era mai a dar in tal, aschigittg che sia sanadad lubescha.

Per concluder seigi mo aunc fatg menziun d'in intschess ch'ha fascinau dr. Alfons Maissen duront si'entira veta: la musica. Nus vein gie viu che dr. Alfons Maissen ha sper ses studis linguistics era studegiu la musica. Ella ei daventada sia cumpogna tras tut siu agir. Ei seigi cheu menzionau mo in pèr staziuns: Ils success cun la scola districtuala Glion al radio, rimnada ed ediziuns de canzuns (per ex. Consolaziun), dirigent dellas musicas de Dardin, Glion e Panaduz, nundumbreivels texts (era translaziuns) per canzuns e.a.v. Buca per nuot ei dr. Alfons Maissen oz commemor d'honor de treis uniuns: della Ligia Grischa, dil Chor Romontsch de scolars cantunals e della musica de Dardin. Dr. Alfons Maissen ha luvrau en stretga collaboraziun culs directurs de musica, componists ed interprets H. Lavater, D. Sialm, Hans Erni, Tumasch Dolf, G. G. Cloetta, W. Aeschbacher ed oz cun G.A. Derungs ed Ernst Schweri. Il grond

musicist Walter Aeschbacher ei adina stauss pertscharts della forza creativa de dr. Alfons Maissen. Ses texts ein buca mo l'ovra d'in linguist mobein era d'in poet e musicist.

Prof. dr. Alfons Maissen ei pertscharts che lavur pil cuminesser porta buca adina mo rosas, anzi era spinas, e quei per gronda part senza raschun. La veta fuss denton buca véra sche la via menass adina mo agradora, ed igl «ego» dil carstgaun sa buca vegnir sviluppaus e creaus sufficientamein mo cun las rosas. Forsa ha gest quei fatg inspirau dr. Alfons Maissen de metter adina puspei a disposiziun sias meglieras forzas ad in ideal. Cun siu entir esser eis el en siu operar s'engaschaus per la caussa, la quala el giudicava mintgamai per la véra. Aschia ha el bein acquistau simpatia e stema, schi bein tier il pievel sco tier ses scolars.

* * *

Possien Vossas forzas restar frestgas era sur Vies 70avel anniversari ora, tier il qual nus lessen admetter a Vus, preziau signur professor, nos megliers auguris. Nus Romontschs essan dependents de tals pioniers sco Vus!

II. ORD LA HISTORIA DIL RADIO ROMONTSCH

II. Ord la historia dil radio romontsch

Sch'il RS romontsch festivescha uonn il giubileum de 20 onns, ston ins esser pertscharts dil fatg, ch'el ei in member digl entir svilup dil radio romontsch, e ch'ins sto perquei fierer in'egliada anavos sin quei entir svilup per suenter saver perseguitar en detagl il svilup dil RS. Igl onn 1955 munta pia buca directamein tierm d'entschatta mobein tierm per ina impurtonta enrihida ell'offerta d'emissiuns dil radio romontsch ed oravontut naturalmein ina enrihida per l'instrucziun en scola.

1. Entschatta e svilup dellas emissiuns romontschas al radio

A caschun della radunonza generala della «Cuminonza Radio Romontsch (CRR) dils 2 de fenadur 1955 ha prof. dr. Alfons Maissen dau en in referat, titulaus cun «Experienzas e reminiscenzas Radio romontsch», ina survesta dil curriu e passau partenent emissiuns romontschas tochen gl'onn 1955. Nus schein suandar quei referat en fuorma scursanida:

«Mias reminiscenzas arisguard il radio tonschan anavos egl onn 1927. Sin intschess svizzer entscheiva quei interessant moviment gia 1924 cull'erecziun de studios e d'emitturs.

Ils impediments che retegnan ed entardan el novissim temps il svilup della televisiun en nossas muntognas, impedeivan gia 1924 e pli tard, gie aunc oz per part il bien e nundisturbau retscheviment dellas undas radiofonicas. Cun agid dellas undas ultracuortas ein meinsvart ils rempars de cuolms surventschi per certas cuntradas.

Mo nus lein bandunar quei temps dellas empremas emprovas de recepziun radiofonica. Dapi lu ein biaras undas acusticas idas viadora el mund, e bia aua sut la venerabla punt lenn dil Rein a Glion. Nus tschuncanein pia in decenni. Dapi 1936 erel jeu scolast della scola districtuala a Glion. In chor de 90 scolarets e scolarettas romontschas stevan per miu grond plascher a mia disposiziun. Las vuschs eran claras sco cristagl, fermas e diras sco

granit, il dun musical oreifers e proverbials egl emprem marcau sillas rivas dil Rein, ton che ins saveva luvrar cun bien success. Glion ei gie la sedia della Ligia Grischa, de plirs auters stupents chors, la tradiziun musicala muncava tuttavia buc.

Da quei temps eran nossas emissiuns de sera fetg enconuschentas, era ella bassa. Directur dil Studio de Turitg, dr. J. Job, veva mess en moviment cun gronda premura quella specia d'emissiuns. La Ligia Grischa fuvà sepurschida per ils 29 de matg 1938 per ina tala. En quella emissiun hai jeu per l'emprema gada funcziunau al microfon, e quei sco annunziader en lungatg talian, ferton che miu collega, inspectur Töna Schmid, veva la part franzosa e ser Teodor Caveng, president della Ligia Grischa, il plaid romontsch.

Cun quei concert della Ligia Grischa ei stau combinau in eveniment per mei pli impurtonts. Nies nunemblideivel Sep Mudest Nay veva surpriu sin giavisch della Cumissiun Radioscola della Svizra tudestga de far in'ura per scolars per ils 5 de fenadur 1938. Il tetel dell'emissiun era: *O patria, ti grischuna*, e dueva tractar la praula romontscha. Per quella ura en lungatg tudestg cun exemplificaziuns de lungatg romontsch, leva Sep Mudest Nay ina enramada de bialas canzuns originalas romontschas. Alla direcziun dil Studio de Turitg propona el ils cantadurs della scola districtuala a Glion. Ina respectiva damonda de collaboraziun retscheivel jeu spert suenter da vicedirectur Hans Bänninger. Cun plascher accepta la scola quella biala purschida. Ils 30 de matg 1938 contan ils scolars cun agid d'ina gruppa de scolars digl Institut sogn Giusep circa 10 canzuns en preschientscha de Hans Bänninger e Sep Mudest Nay ella sala communal a Glion. Per quei marcauet ed ils discipels era il carr radiofonic staus in vehichel de plein meraviglias. Las canzuns ein stadas gartegiadas bein, ed aunc oz resunan ellas beinduras en nossas stivas romontschas.

Oz essan nus buca disai de survegnir memia

Dr. Jacob Job, directur dil Radio de Turitg, da 1932 — 1956, grond promotur dil lungatg e della cultura romontscha entras entusiassem personal.

Foto: Adolf Castagna, Stuttgart

dariet segns d'engraziament per emissiuns el Radio; plirs bials mussaments de curtesia e simpatia per la caussa romontscha neuasi dalla bassa han a sias uras encuraschau scolasts e scholars. Dapi 1938 ei ton temps sparius che nus astgein forsa dar il cuntegn d'enzacontas cartas postalas: «Liebe Ilanzer Kinder! — Am Vierwaldstättersee hat heute eine alte Frau

eurem schönen Singen zugehört und sich sehr daran gefreut. Sie hat zwar die Worte nicht alle verstanden, aber eure Vaterlandsliebe und -treue hat sie gut herausgehört. Bleibt auch in der Tat wackere Patrioten. Werdet starke opferbereite Schweizerfrauen und lehrt später euere Buben und Mädchen die schönen Lieder ebenso innig singen, wie ihr sie gesungen. Euch

und euerem Lehrer sendet herzliche Grüsse aus der Urschweiz die alte Frau im neuen Flüeli.» — In'otra illustrada vegn da Lucerna: «Eben hörte ich — fast zufällig — die Gesänge Ihrer Schule im Radio. Ich hatte meine helle Freude daran und beglückwünsche Sie, Lehrer und Schüler zu der schönen Leistung: Ausgeglichene Stimmstärken, feine Dynamik, nirgends forciert! Hübsche Stimmen. Fahren Sie so fort, das wird dem Romantschen auch von dieser Seite neue Freunde gewinnen.» — Da Tavau vegn ina postala cul suandont cuntegn: «Wir hören soeben einige Lieder ihrer Schule, ja, was haben Sie für wundervolle Stimmen; wir hörten selten so voll und schön romanisch singen. Die singen ja noch schöner wie die Ligia Grischa!!!» —

Beingleiti arriva igl onn 1939 della exposiziun nazionala a Turitg. *Dr. Martin Schmid*, directur dil seminari scolastic a Cuera, veva l'incumbensa ded animar scolars dil Grischn per lecziuns d'emprova el marcau dell'exposiziun. Nossa scola surpren immediat ina lecziun de cant ed ina de romontsch, alla quala illusters professurs sco per exempel J. Jud ed anteriurs conscolars dell'universitad han assistiu cun grond interess. Cun quella caschun vein nus cantau ina secunda gada el Radio. Mo las gulas dils scolars eran vegnidas ruhas sin viadi e dals strapazs della notg sin bissaccas, e mia detta che dueva accompagnar sil clavazin, haveva la trembletga. Suentar ha la scola districtuala cantau varga 12 onns adina puspei al Studio de Turitg.

Lein allegar cuortamein in'otra iniziativa davart il lungatg romontsch e sia cultura al Studio de Turitg. *Prof. dr. A.-E. Cherbuliez*, bein enconuschents tier nus, veva surpriu in tozzel emissiuns sur musica pli u meins populara el Grischn. En ina de quellas duevel jeu gidar cun plattas e recitaziuns de texts de canzuns popularas. Il di destinau, igl era ina dumengia, hai jeu priu miu zugl plattas sut bratsch per ira a Turitg. Cun buna cunschienza mavel jeu buca gest, demai che quellas plattas eran cuvretgas mintgina cun tochen 10 canzuns mo spartidas ina da l'otra cun fleivlas crenas vitas. L'emissiun entscheiva tut en uorden, cun pulit patos! Prof. Cherbuliez

veva gest annunziau per numra tut speciala la canzun medelina: *Il schneec de Medel*, cantada 1939 da *Maria Petschen*. Mo tgei sorpresa! Suentar las explicaziuns dil cuntegn della canzun udin nus enstagl, l'enconuschenta melodia: *O ti Diu car, co quei mai va ded ira egl jester e maridar!* Cherbuliez s'excusa el microfon per quei sbagl. Quei senta naturalmein signur Hans Welti ch'ins veva stuiu clamar tut all'exabrutta per quella emissiun futida; el auda l'entschatta de nies embrugl e siara giu las maschinas. Ina pintga vita entscheiva a sefar pli e pli gronda! Ins entscheiva a suar de manedel. Cherbuliez less che jeu improvisass enzatgei. Ton vev'jeu sentiü de sias gesticulaziuns; mo mia lieunga era sco culada vid il tschiel della bucca. El, sco versau e rutinau conferenzier, anfla gleiti puspei il fil. Welti arva ussa ils vaus acustics! Ils Medelins spetgavan vess silla canzun! Mo aunc duas gadas anflani buca la dretga crena. La situaziun vegn mendra e mendra. Anetgamein sedecidel jeu de passar vi ella combra tier ils umens digl embrugl. Daco che jeu hai immediat anflau il dretg caraun, sai jeu aunc oz buca declarar. Pervia de quella sviada hai jeu aunc ditg stuiu sentir beffas e clancas da mes collegas dil Lucmagn.

Dallas pliras recepziuns dil giug musical la «*Stiva de filar*» da *Tumasch Dolf e Gian Fontana* ei l'emprema per il Radio vegnida fatga igl onn 1948 d'ina gruppa de Glion cun enconuschents cantadurs e cantaduras. Nus havevan tut emblidau, ni ella davosa truscha buca giu peda de tarmetter a Turitg ils manuscrets necessaris per preparar la regia etc. Jeu capeschel il panzieri della direcziun che sto schiglioc pretender las scartiras e las garantias necessarias. Quei giug musical vevan nus dau pliras gadas a Glion cun caschun della fiasta cantonala de tir. Tut era iu vi en carn e saung, ton che gl'entir ei stau finiu senza emprovas en pauc meins ch'in'ura. — Quella odissea a Turitg ei per auters motivs aunc ditg stada en biala e zun dubiusa memoria! Cun quella caschun levan nus star sur notg a Turitg. Cun gronda breigia vevan nus giu anflau telefontamein dimora en in hotel de pli davosa classa. Vulend prender, magari

La scola districtuala a Glion, suenter ina representaziun teatrala. Scolasts: Alfons Maissen, Töna Schmid e Cla Semadeni.

Ina cuorsa cun velos. Scolars della scola districtuala cun Alfons Maissen, lur scolast, denter Dardin-Capeder e Schlans, 1940.

ualti tard, possess de nossas canortas, eran in triep de quellas occupadas, plirs letgs gnanc tratgs si da schuber. Capeivlamein han cunzun las cantaduras schau de durmir quella notg, ed era entgins cantadurs bandunan immediat l'obscura dimora. Auters han giu suaradas rabantschas cun daquels che vevan cumprau il sien en dormitoris gia vendi. Ad els vev'ei dau nuot auter che ded ir a spass la notg ora, de turitgar per Turitg entuorn, mazzond il temps e studegiond l'aura. In dils pli cumadeivels han ins anflau da marvegl che schischeva pacificamein en dies sin in baun amiez in parc dil marcau. Miez dormulents sburbatava el cumpatg la canzun d'amur: Ei era ina biala matta che mava d'in plaun ora.

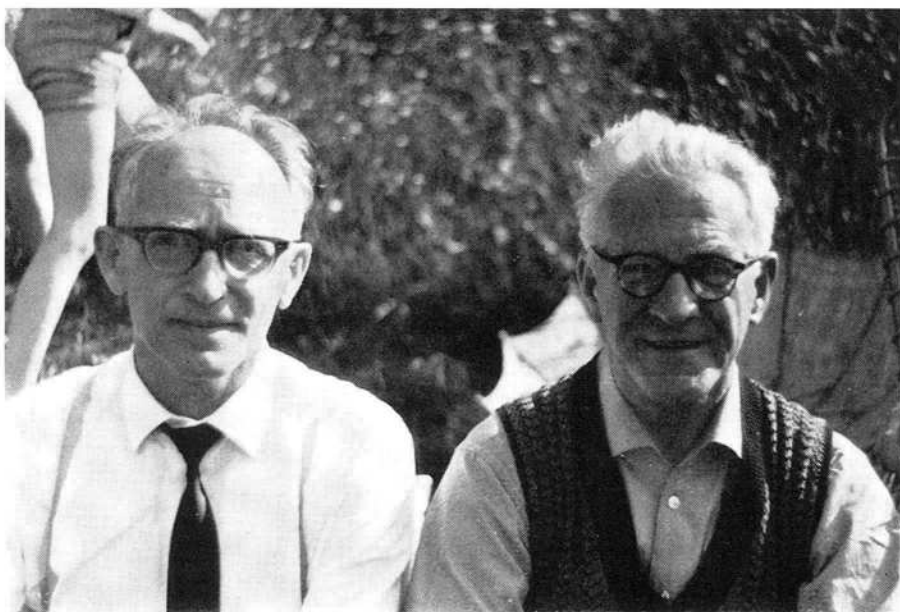
Cun agid dil Studio de Turitg vein nus savens saviu combinar lavur era a profit della rimnada de canzuns popularas. *Dr. Adolf Ribi* ha adina puspei, dapi sia entschatta de collaboraziun al Studio de Turitg 1943, empruau cun success de promover la canzun e las tradiziuns popularas de nies pievel romontsch. Ina part de quellas canzuns ein vegnidas applicadas cun accumpignament ded instruments a vent ellas uras per affons cul tetel: *Co nos tats e tattas cantavan*. Pliras de quellas canzuns han anflau in engrazievel auditori. Mo la critica ha era buca muncau. Ella ei stada capeivla, essend la musica d'accumpignament beinduras buca entelgeivla a mintgin senza certas premissas musicalas modernas. Il Studio e ses artists ston mintgaton ughiegiar enzatgei, era culla resca che mo in triepet teidli cun interess e capienstcha.

Gest entras il radio ei bia semidau concernent il gust musical. Rauba secca de liunguria-la e dultschems de larmas tschessa adina pli e pli da nos buns chors romontschs.

Jeu less aunc spert relatar dell'emprema gada che nus eran i da Glion a Turitg cun nos scolarets e buobettas per cantar canzuns popularas. Las gisiat canzunettas preparadas hani stuiu cantar tuttas cun accumpignament d'instruments aunc maina udi. Era dev'ei parts solisticas ch'in ragneret u l'auter stueva magari fullar via tras siglioters e hoppers de flautas, tgierns, clarinettas, fagots ed oboas. Cun em-

provas e tut era il temps scurrius ualti rapida-mein. Cun las 17 canzuns, tschentadas en inoda interessanta ed oreifra da *dr. Hermann Leeb e Benedetg Dolf*, era la lavur tuttavia buca finida. Ei tuccava aunc de dar gl'entir toc musical «*Ad Acla*» da *Tumasch Dolf*. Era quei ei iu bein alla fin! Per grond smarvegl dils umens dil radio vevan ils scolars cantau quei di varga 30 canzuns senza piarder tun ni sbassar da num. Semegliants chors de scolars de Turitg vess ins stuiu tarmetter a casa gia suenter tschun sis canzuns. — Per nies discletg essan nus cun tonta lavur s'entardai empau memia ditg e vegni memia tard alla staziun per puder tier il tren cun comunicaziun en Surselva. Stoda situaziun e nervusadad! Cun telefonar sin tuttas varts ha la viafier retica concediu a nus da Cuera naven tochen Glion ina locomotiva speciala cun in sulet carr. Quei viadi ha custau 66 francs e 15 raps! Co dueva denton tut quella schenta vegnir dirigida da Glion viado e siado els vitgs ed uclauns allontanai en aschi tarda notg, era ussa la damonda? Ella truscha de telefons haveva in de nos collegas schau siu manti a Turitg sin clavella. Quel ha probabel buca stuiu spetgar ditg sin in niev patrun.

Ina secunda gada ei il viadi staus pli prosaics e las canzuns eran idas mal. E cheu vegn in patratg che ha occupau mei tontas gadas. Mai ein ins preparaus avunda per il microfon. Ins pudess enqualgadas numnar el in uaffen striunau. Tons facturs ein de risguardar per reussir bein el radio. La lavur sto esser buca mo capida, mobein ponderada e cunzun luvrada tras tochen sil davos. Ton pli legrei-vel, sch'ei gartegia era ina gada senza tonta stenta. Sch'il bien mument gida, ton meglier, mo la buna disposiziun ei caussa glienadia e meina tgunsch e savens a preparaziun cumadeivla. Schegie che jeu havevel giu nundetga breigia culs pigns cantadurs, leva a Turitg nuot marschar endretg. Enstagl de cantar cun attenziun, fagevan enzacons strolis de metgas tschettabiget sut ils pulstrai e pultrunas della sala. La cara pustetia che quella expediziun veva caschunau al studio ei stada ina buna scola per pli tard.

Dr. Adolf Ribi, 25 onns empalader dellas emissiuns romontschas (1943 — 1968), ensemen cul redactor e president della Cumissiun Radioscola, Krinan 1967.

Quels che creian d'esser destinai per la critica radiofonica ston esser cudischi ellas veras difficultads pertuccontas il radio, enconuscher las intenziuns dil scribent e regissur. Secapescha ch'ins sa buca metter si buccari alla pressa e critica; mo ton sco jeu hai saviu far stem, daventan mo tals criticasters nauschs e personals, ils quals capeschon sez ina miascla dell'entira caussa. Tals stuess ins metter sut il giuv e buordi da scribent, regissur ni plidader. Gleiti fuss el curaus de sia maligna malsogna. Il miserar e pesentar gestamein las varts positivas e negativas d'ina emissiun ei caussa maisudiu greva. Silmeins da 20 emissiuns hai jeu udiu ord ina bucca u l'autra: quei ei stau veramein la megliera tochen ussa, la pli perfectga. Mo per las medemas prestaziuns han ins survegniun nauscha critica e menziun, che gest la medema representaziun seigi stada misera-bla! Nus vesein pia ch'ils meinis ein adina pli u meinis sil spartavias: u che la critica ei extrema e personala ni che las premissas ston esser fetg differentas. Ina buna critica sto vesser igl essenzial ed esser positiva, loiala. Schiglioc s'ei meglier ch'ella queschi. En mintga cass sepertgiriens de superlativs! . . . per buca stuer curdar pli tard en excess negativs

de critica personala. Tgunsch s'embratschan ils extremists!

La capientscha per nossas miras pil Radio e per nossa cultura ei adina stada gronda davart il Studio de Turitg. Nus savessen buca haver e giavischar megliera relaziuns cun nies director, *dr. J. Job*, cun il survegilader ed empalader de nossas emissiuns romontschas, *dr. A. Ribi*. Emblideien era buca ils technics che sesprovan de tschaffar sun e tun romontsch cun finas apparaturas e cun bien inschign. A tut quella lavur e premura descha engraziament! Dapi enzacons onns vein nus davos dies la *Cuminonza Radio Romontsch* cun sia supprastonza, che vegn cun sia capientscha ad apprezzar la lavur dils intermediaders, scribents e collaboraturs etc., era sche buca tut vul reussir endretg. La Cumissiun de programs ei sevivida viaden ella problematica radiofonica cun slonsch. Dil reminent ei s'ignivada en quei ravugl ina pratica saluteivla: la critica survegn siu dretg, senza schanetg beinduras. Ella sto denton esser raschuneivla e basar sin fundament real ed amical.

Aunc bia problems mudregian! Mo per quella gada lein nus schar cun quei. Generalmein vegn ins ad esser satisfatgs ch'il *Studio*

de Turitg ha concediu dacheudenvi 4 emissiuns *Radioscola* ad onn. Cun quei fatg entseiva ina nova èra de collaboraziun e de novs ed impurtonts problems.

Jeu sperel che quella cuorta e munglusa survesta detti puspei empau niev impuls per la lavur e collaboraziun vicendeivla denter il Studio de Turitg, la Cuminonza Radio Romontsch, la Cumissiun de programs e la Cumissiun Radioscola.» —

Aschilunsch ils patratgs de prof. dr. Alfons Maissen igl onn 1955, pia gl'onn d'introducziun dil RS romontsch. Dr. Alfons Maissen menzionescha alla fin de siu referat la concessiun dil studio de Turitg per in'augmentaziun dellas emissiuns RS de 2 sin 4 ad onn. Quei ei bein stau in legreivel fatg per el, ins savess forsia gir in attest che las duas emissiuns d'emprova de 1955 han giu anflau ina buna accoglientscha en las scolas romontschas. Mo co era ei vegniu tier quellas duas emissiuns d'emprova? In dètg legher schabetg ha menau tier ils emprems pass enviers il RS romontsch.

2. Entschatta e svilup dil RS romontsch

El Rapport annual della CRR dils 1963 scriva dr. Alfons Maissen sut il tetel «Historia, svilup ed organisaziun dil Radioscola romontsch» il suandont:

«Igl ei interessant de persequitar che l'introducziun dil «Radioscola romontsch» (RSR) ei la finala d'engraziar quasi ad ina malentelgientscha fixada en in protocol della «Cumissiun de programs», (CdP) dils 3 de fenadur 1954. La remarca protocolara sebasava sin ina damonda d'inspectur Simeon arisguard ina eventuala spostada dellas uras d'affons viaden el temps de scola. Quei significava, senza esser conscients della caussa, in pass enviers «l'emissiun scolastica». Il protocolist e sribent de questa contribuziun — ins veglia perdunar siu agir — ha lu giu formulau in passus impegnont e categorics, cun alla fin il plaid «conclus», tenor il qual inspectur Simeon veva de prender contact en caussa cun la direcziun dil Studio de Turitg per realisar l'idea prida en vesta. Simeon, vesend pli tard el protocol

quei passus, ha dau comba, lancescha ina beinformulada istanza en caussa all'adressa de signur Job. La brev ha imponiu, sco signur Job ha relatau cun bucca rienta ella sesida della CdP suandonta dils 25 de settember digl onn 1954, ed il resultat ei stau l'incumbensa de far redeger per l'entschatta 1955 duas emissiuns d'emprova. Demai ch'il temps era cuorts ei Simeon, ensemen cun entgins interessents della CdP, ladinamein ius alla lavur. Auturs dellas empremas emissiuns daventan Rev. dr. P. Flurin Maissen, Mustér, e scolast secundar Jon Vonmoos, Scuol, cullas emissiuns «Las Cristallas» e «Las funtanass da Scuol e da Tarasp», dadas ils 27 de schaner ed ils 15 de mars 1955 dallas 14.00—14.40 uras. Era in fegliet Radioscola vegn edius. Simeon procura per ils texts e liquidescha las correcturas, il suttascrit survegn l'incumbensa de dar las directivas per la stampa, procura per ils clichés de cristallas che orneschan schi bein questa emprema gasettina.»

En quell'emprema gasetta de RS scriva inspectur Simeon ina introducziun tier las duas emissiuns d'emprova. Cheu in pèr patratgs ord siu artechel:

«Sa mess immediat ved la lavour ogl sa musso, tgi las autoritads competentas digl radio vevan gronda capientscha per las nossas meiras. Ellas on sessor demusso benevolentscha ed on dalunga concedia dus emissiungs d'amprova per igl schner e marz 1955.

Gl'è indispensabel, tgi igls scolasts preparan las sias classas per chellas dus emissiungs.

Sen ena tgossa da gronda impurtanza lessa anc specialmaintg far attent igls scolasts: Las emissiungs d'amprova duessan neir persequitadas tant cu pussebel da tottas scolas superiouras e realas rumantschas. Senacheigl tgi igls scolars engiadines e digl Grischung central seian agl cass da suondar igl discurs sursilvan, sarogl basigns da liger avant ad els texts sursilvans, senacheigl tgi l'ureglia sa deisa ve digl sung digl Sursilvan. Igl madem è alloura igl cass per igls scolars dalla Surselva, tgi ston er neir disos ve digl sung digl Ladin.

Gist cotras adampleschan chellas emissiungs radio-scola ena sagonda ed impurtanta misiung,

numnadamantg ellas èn adattadas da sviglier interess e capientscha per igls oters idioms rumantschs gio tar igls scolars e cheigl è ena

dumonda d'impurtanza vitala per igl noss lungatg periclito.

Per ena eventuala continuaziun cun igl radioscola igls onns vegnents egl impurtant, tgi la Cumischung da Programs dalla CRR vigna sessour, tge impressiun tgi las emissiuns d'amprova on fatg sen scholars e scolasts. Ia spetga parchegl, tgi igls signours scolasts am laschan saveir tgedacheigl tgi è sto bung e tgedacheigl tgi è sto manc bung, propostas per themas sen venavant, propostas per midadas etc. etc. *Mintga scolast viglia lascher santeir igl eco!* Noua tgi la scola n'ò anc nign receptour da radio egl forsà pussebel dad installar en apparat privat u da pudeir tarlar las emissiuns an en local public etc..»

Las duas emissiuns d'emprova (aschia cuntinuescha dr. Alfons Maissen siu artechel el rapport annual della CRR 1963) han giu bien esit, «plaschiu a scolasts e scholars, ton che directur J. Job, ensemen cun dr. Adolf Ribl, empalader dellas emissiuns romontschas, dattan la cunzina d'entscheiver l'entschatta 1956 definitivamein cun las emissiuns radioscolasticas. Previdas vegnan quater emissiuns repartidas sils meins de schaner, fevrer, november e december. Demai ch'il temps era fetg avanzaus, vegnan per 1956 ils meins de fevrer e de mars en damonda. Sco els ulteriurs secturs dil radio, stuevan era cheu las experienzas preceder, l'organisaziun fixa cun statut sesviluppar tenor ils basegns e vegnir decretada pér silsuerter. Il *dai* era daus! La lavur stueva entscheiver, l'execuziun sebasar per part silla cuorta experienza dellas emissiuns d'emprova, per part sin la practica de 25 onns fatga sin intschess svizzer, cunzun els gremis della regiun radioscola della Svizra tudestga.

En quei impurtont mument porscha il Studio de Turitg maun ed agid al niev moviment RS. Suerter haver fatg ina damonda respectiva conceda Turitg in referent versau per ina sesida speciala. Ils quater intermediaders Jonas Barandun, Alfons Maissen, Tona Mark e Jon Semadeni eran vegni destinai per commembers d'ina commissiun provisoria, il sutta-secret survegniu l'incumbensa de procurar per la realisaziun. Ina emprema sesida della CRS vegn convocada ils 7 de schaner 1956 a Casti, envidond era ils treis inspecturs romontschs, il parsura della CRR, Tista Murk, ed auters

interessents. Directur Job deleghescha per quella sesida impurtont vicedirectur Hans Bänninger, parsura della commissiun Radioscola locala dil Studio de Turitg e dr. Adolf Ribl. En in referat instructiv dat H. Bänninger in clar maletg della via che las instituziuns svizras pli veglias ein caminadas, fa era attents dils avantatgs che seresultassien de far part dil Radioscola svizzer sco quarta regiun. Quella idea vegn beneventada, ed era concludiu per plirs motivs de redegger il fegliet Radioscola en format dil «Schweizer Schulfunk». Ins era dell'idea ch'ins savessi forsà schizun combinar nossa scartira cun quella della emprema regiun, per evitar cuosts per la CRR.

Quella emprema sesida della CRS dils 7 de schaner 1956 a Casti ha tschenta la basa per ina prospereivla lavur a lunga vesta. Nus vein tschintschau dil cuort temps ch'ei staus a nossa disposiziun per elaborar il cudischi Radioscola per las empremas emissiuns digl onn 1956. Ils 7 de schaner era vegniu concludiu en principi d'edir in tal, era destinau il redactur. Ils 6 de fevrer dueva già l'emprema dellas 4 emissiuns vegnir diffusionada. Il cudischi, cunzun il fegl titular era vegnius discussiun detagliadamein cul parsura della CRR, Tista Murk, avon che surdar il manuscriet definitivamein alla stampa. La gasetta deigi esser ina ediziun della CRR, in organ della CRS. Schebein il cudischi dueigi cunter las preparaziuns de tuttas emissiuns d'in entir onn, ni mo ded ina u duas, vegn surschau al redactur. Reuniu tut en in cudischi, vess basignau la preparaziun dil material silmeins in onn avon l'emprema emissiun. Igl emprema cudischi digl onn 1956 cumpeglia 32 paginas cun 24 skizzas e fotografias repartidas sin las quater preparaziuns.»

Suerter l'introducziun, redegida da dr. Alfons Maissen, drezzan ils inspecturs de scola, Leo Bundi, Gion Duno Simeon e Tona Schmid il suadont appel als «magisters Rumantschs»:

«Las duas emissiuns da prouva per las scoulas rumantschas dals 27 schner e 15 marz 1955 han gnü in general ün bun success. Ellas sun gnüdas tadladas cun plaschair ed interess tant in Surselva

Dr. Donat Cadruvi, anteriur scolar della scola districtuala a Glion (1936—1939)
e siu magister A. Maissen. (Foto 1974)

Ina classa romontscha dil seminari scolastic a Cuera sil 1970, cun siu professor Alfons Maissen.

co in Grischun central ed Engiadina-Val Müstair, e divers magisters as han fatg sentir pro l'incombenza da la SRR in sen positiv sur da l'impreschiun ch'els ha gnü da quellas. Per il 1956 aisa danöv previs üna seria dad uras da radioscoula rumantschas chi resguardan ils singuls idioms e vulessan quant pussibel esser üna punt tanter els. Als stimats collegas mettaina a cour da sustgnair persunalmaing quaist bel intent e collavurar in sen activ vi dal svilup da nossas emissiuns rumantschas. Per arrivar al böt faja dabsögn da meglrar our da las experiencias fattas tant il programm co las emissiuns svesa. Il fögl *RADIO-SCOUA* cha Vus survgnis quia ais destinà a l'adöver direct ill'instrucziun, sumglaintamaing a las gazetinas da lingua tudaish-cha e francesas edidas a quaist scopo. I vain perquai racumandà da'l tgnair in salv e far eir plü tard adöver dad el. Fat il bain da profitar da quaist mez d'instrucziun chi üna jà vuless esser da valur, e scha inchün ha üna bun'idea co ch'el pudess gnir inrichi, ch'el detta part da quella!

Sco l'an passà das-chainsa alura repeter il giavüsch: *Sapchantai minchün als organs da la CRR da Voss'impreschiun reg. las differentas emissiuns!* Dit che chi As ha plaschü vi da quellas e che chi as laschess far meglder! Nos incombenza per las recepciuns da scoula da la CRR, *signur prof. dr. Alfons Maissen a Cuoir*, As ingrazcha ouravant per Vos avis e sta cun ils suotsegnats insembel a disposiziun per sclerimaints giavüschats. In quaist sen salüdain nus cun plaschair la cuntinuaziun da las emissiuns radioscolasticas rumantschas e racumandain quellas a Vossa bainvulgientscha. Bun success!»

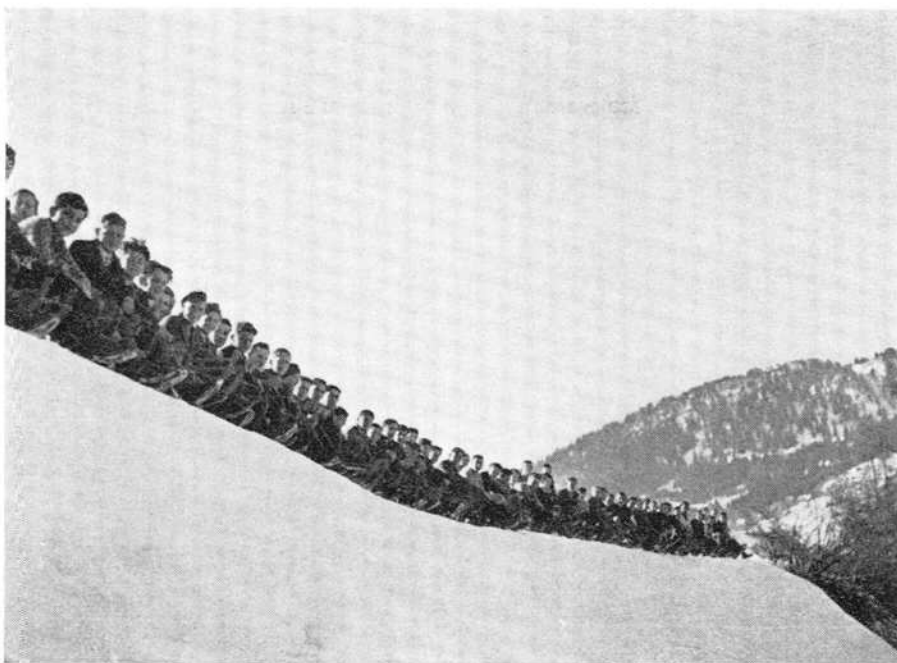
Sur dils problems en connex cun la gasetta RS relata dr. Alfons Maissen:

«Gia per igl emprum semester 1957 vegn per plirs motivs decidiu de far dus cudischets, in per l'entschatta, l'auter per la fin digl onn. Quei proceder pareva pli adattaus. Quel digl atun era sco fatgs per far attents ils scolasts sin las 2 novas emissiuns suenter las liungas vacanzas. Cugl atun 1957 vegn il format dil cudisch ingrondius ed adaptaus al fegliet daus ora per las duas emissiuns d'emprova 1955. Quei saveva daventar ton pli tgunsch che ina combinaziun cul «Schweizer Schulfunk» era buca pli actuala, essend la CRR cantlia de sorprendar ils cuosts de stampa e de preparaziuns. Cun returnar al format original vein nus dau suatientscha ad in giavisch della

suprastonza. Il motiv principal della midada era la pusseivladad de disponer pli artistica-mein dil spazi illustrau. Quei format ha era lubiu pli tard de reparter la stampa dil text sin duas colonnas, in emperneivel agid per normar la grondezia dils maletgs.»

Aunc inaga va in appel all'adressa dils scolasts romontschs. Inspectur Leo Bundi scri-va egl emprum cudischet de 1957:

«Problems de scola ein oz pli actuals che zacu. En la pressa, sil radio, en conferenzas e discussiuns officialas e privatas vegnan fatgs de scola adina puspei instradai, ponderai e mo darar sligiai per generala cuntentientscha. Ultra de quei ei la scola sco tala sutaposta a continuada critica. In valent sociolog e professor dell'istoria culturala ha fatg gronda sensaziun el ravugl dil pievel cumin sco era ellas singulas famiglias cun siu cudischet titulaus: «La scola hodierna en pitgiras». — «Ha la scola disdiu?» «Ei ina reforma da rudien indispensabla?» «Sto il patergar utilitaristic haver il primat en scola?» Talas locuziuns ed aunc biaras autras che tunan semegliont dattan per l'ina perdetga ch'il pievel s'interesseschi cun eglis veglients e cun bien dretg de sia scola, e per l'autra sforzan talas expectoraziuns nus alla conclusiun: Essan nus en tuts graus sin la dretga via cun nossa instrucziun ed educaziun en nossas stivas de scola? Sin scadin intschess ha ei num tener til cun il svilup dil temps, quei vala cunzun per nus mussaders. Per nossa satisfacziun astgein nus sincerar e savein era documentar ch'ei vegni fatg bia per la perfecziun dil scolaesser. Numerus mieds e vastas pusseivladads stattan a nossa disposiziun per levgiar nies grev pensum e contonscher per part nies intent. Deplorablamein fagein nus savens buca sufficient diever de quels aschi impurtonts mieds. La scola activa, l'instrucziun intuitiva e la preparaziun per la veta ein principis pedagogics ils quals ins sa realisar oz en scola bia pli tgunschamein che avon onns. Quei ei il cass grazia alla tecnica, che ha regalau a nus mieds per l'instrucziun intuitiva ils quals prestan alla scola survetschs maispetgai. Aschia ei denter auters era il *Radioscola* in gidonter tut aparti per contonscher sin moda emperneivla pli spert e pli segir nossa mira enten compartgir la materia d'instrucziun. *Ernst Grauwiller*, inspectur de scola, bein in dils pli activs pedagogs dil temps ded oz, in versau metodic, ha sco redactur della periodica «*Schweizer Schulfunk*» dau alla scola en Svizra tudestga ina tempra tut speciala ed ha influenzau positiv la

Ina *scursalada* della scola districtuala a Glion, fotografada dal scolast districtual Alfons Maissen, entuorn 1940.

Spassegiada d'ina classe districtuala, fotografada da siu scolast A. Maissen.

lavor en scola. Cun quei niev mied d'instrucziun ha el dau els mauns dils magisters in instrument che fa ad els pusseivel de fructificar e progressar tut operar instructiv ed educativ, sco era de puder activar ils scolars conform als principis pedagogs da tut temps. E quei de maniera, che bia, tochen oz mo biala teoria, ha saviu vegnir transformau en pratica e realitad. Las disposiziuns ed ils duns zuppai en scadin affon, sco insumma tuttas forzas en quel san vegnir svegliadas e svilupadas mo lu, sch'il scolar ei preparaus e disponius per recepir, producir ed agir. Quei ei oravontut il cass, cu ins senta ch'igl interess ed il tschaffen pulseschan en las rietschas e cu l'attenziun e la tensiun semanifesteschan ellas fatschas ed els smanis dils discipels. E cu ei quei en scola pli veseivel che lu cura ch'ina roscha scolars teidlan il radio! —

Pertgei pia buca far pli savens diever de tals muments che sepagan dublamein el decuors dell'entira instrucziun «ordinaria»? E specialmein ussa che nus havein la pusseivladad de guder emissiuns romontschas cun l'entira scola astgein nus buca snegar era als scolars dellas classas inferiuras talas occasiuns. La *Cuminonza Radio Romontsch* presta cheu lavor de pionier. Nus engraziein cordialmein persuerter e savein bien grau persuerter. Ed ein talas emissiuns era mo raras, appreziein nus ellas ton pli e bassegein adina puspei tochen ch'ins sa danovamein tschentiar en il radio per quei intent.»

Lu dat inspectur Leo Bundi ina cuorta survesta sur dellas duas emissiuns ch'eiin previad per fevrer e mars 1957 e concluda siu appel culs suandonts plaid:

«Pli detagliau sclariment appartenent quellas duas emissiuns porschan las preparaziuns en questa gasetta Radioscola romontsch. Scadin scolast survegn quella gratuitamein. Perquei lein nus far stediamein diever de quei beinvegnu regal, ed empruar de tschentiar quellas emissiuns allegadas el survetsch dell'entira instrucziun ed educaziun. Quei daventa en emprema lingia per il bien e pro della scola, mo era per renconuscher la heiclia e beinponderada lavor dils collaboraturs ed intermediaturs dil Radioscola. Perquei recumandein nus instantamein als signurs scolasts de vuler preparar (magari cun l'entira scola) ils affons per quellas «uras fritgeivlas», de guder cun els quellas emperneivlas mesuras e de drizzar ed elaborar l'instrucziun transitoricamein en connex cun quella materia. Nua ch'ins ha aunc buca in radio en scola dat ei franc caschun de tedlar quels dis radio en in local privat, ni de rabbitschar en scola in

apparat privat. Las instanzas competentas vegnan cul temps a delectar nos scolars aunc pli savens cun emissiuns romontschas, sch'il scolaresser muossa interess e sustegn per quella biala ed impurtonta caussa. Perquei spetgein nus in ferm rebumb da tuttas varts ord las differentas stivas de scola romontschas.»

Gl'atun 1957 compara il secund cudischet della secunda annada e quei (sco gia menzionau) en il format ch'el se presenta aunc oz. Gia las duas emissiuns preparadas en quei cudischet han mussau ch'ins sa era extender l'elezcion de temas sils roms reals. Dr. Alfons Maissen menziunescha perquei en ses plaid sin via: «Ina emissiun Radioscola ha sper tut tschei era igl intent de presentar en plaid e maletg las bellezias de cuntradas de nos scolars confrars».

La Cumissiu Radioscola era (tenor dr. Alfons Maissen) «daventada in instrument indispensabel per dumignar il pensum surpriu. Ella stueva era esser independenta en sia lavor e buca far part della Cumissiu de programs generala, demai incumbensas specialas. Ella saveva buca consistier mo dils intermediaders persuls che vevan de realisar lavor spirtala e practica. La stretga collaboraziun cun il Studio de Turitg era necessaria. Consequentamein ha ei mai dau sesidas della CRS senza la presenza dil representant dil Radio de Turitg, dr. Adolf Ribi. Mo tenor la revisiun dils statuts della CRR dils 18 de matg 1957, enten la quala il Radioscola romontsch vegn introduciun, ha il parsura della suprastanza de far part della CRS. Ins savess buca s'imaginar ina megliera combinaziun per liquidar speditivamein las fatschentas della Commissiun. Ils intermediaders procuran per las emissiuns dils intschess affidai agli. Els procuran per contact cugl autur, segidan, e cura che tut ei schi lunsch e la CRS approbau la lavor, secunvegnan els cun dr. A. Ribi per la recepciun. Cun il parsura della CRR, ni siu substitut, ein las caussas finanzialas, tut las damondas de nova organizaziun de reglar. Il representant dil Studio, versaus en scadina damonda, ei adina prompts cun siu cussegl.»

Els proxims onns, dat ei in per midadas ella CRS. 1958 daventa Luzi Tschärner, scolast secundar, Andeer, successur de Jonas Baran-

La musica dil marcau de Glion, suenter la fiasta cantonala de musica, 1939, cun siu dirigent Alfons Maissen. Quella musica ha acquistau igl onn 1928, sut la medema bitgetta igl empren premi alla fiasta cantonala de musica a Landquart.

Musica de Dardin 1927, suenter ina fiasta de musica a Mustér cul toe de pag Simone Boccanegra da G. Verdi. Dirigent: Alfons Maissen sco giuven scolast a Dardin.

dun che seretrai ella bassa. In onn pli tard stauscha aunc Tista Murk, sco parsura della CRR, tier la cumission. Siu plaz occupescha gl'atun 1959 il niev parsura della CRR, Christian Badraun. A medem temps entscheiva ina nova retscha d'emissioni radioscolasticas. Il studio de Turitg veva numnadamein concediu 6 emissioni. Quellas vegnevan quintadas cugl onn de scola e cumpigliavan ils meins october tochen mars. Aschia fuva ei era pusseivel de risguardar pli ulivamein ils differents idioms romontschs. Igl augment haveva caschunau alla CRS sco era al studio de Turitg in bionton depli lavur. Sch'ins paregliava denton cul basegn e cul diember d'emissioni dils intschess svizzers, fuva quella dotaziun bein encuraschonta, mo segiramein buca sufficiente. Al studio de Turitg savevan ins denton esser engrazievels per quei augment prezios. Per ils 1960 ei de menziunar ina scumiada ella CRS. Tona Mark seretila e vegn remplazzaus entras Franz Capeder, scolast, Salouf. (El decuors dils onns dat ei aunc differentas midadas ella CRS, sillas qualas nus desistin denton d'entrar.)

Il medem onn (1960) vegn in novum introducius. Dr. Alfons Maissen scriva en sia historia (1963) il suandont:

«In progress considerabel muntan per la capientscha vicendeivla dils differents lungatgs la multiplicaziun dils texts entirs dellas emissioni plidadas. Nus vein giu fatg in'emprova cun ina emissiun: «Luis Carigiet, in pictur-artist sursilvan», 1960. Il success ei staus gronds ed aunc pli gronds il giavisch dils scolasts de survegnir da mintga emissiun il text complessiv. La suprastanza della CRR ha giu capientscha per la proposta della CRS ton che la semplia multiplicaziun ha saviu vegnir midada en cudischets per part illustrai. En quella fuorma pli plascheivla ein las emissioni 29—40 comparidas, 6 cudischets multiplicai ad onn. Per plirs motivs ha la CRS proponiu alla suprastanza de schar stampar ils texts complessivs. Quei ei iu en vigur cugl atun 1963. Quels fegls vegnan distribui mintgamai in'jamna avon che l'emissiuon ha liug. Quei deigi, ultra della gasetta che vegn tar-messa duas gadas ad onn, dar avis e far

endamen il di e l'ura de mintga emissiun. Sper l'incumbensa d'avisar, effectuescha la stampa dils texts automaticamein era ina migliur dellas emissioni. Igl autur sa che siu text vegn stampaus. El sez, la CRS sco era il redactur ein dublamein interessai, gie sfurzai de publicar mo bunas lavurs ed en moda correcta. Era quels texts surveschan savens per lectura de scola, per mied d'instrucziun.»

Era ils texts complessivs ein pli tard vegni publicai en cudischets. Il redactur scriva el secund cudischet 1966 en siu entruidament:

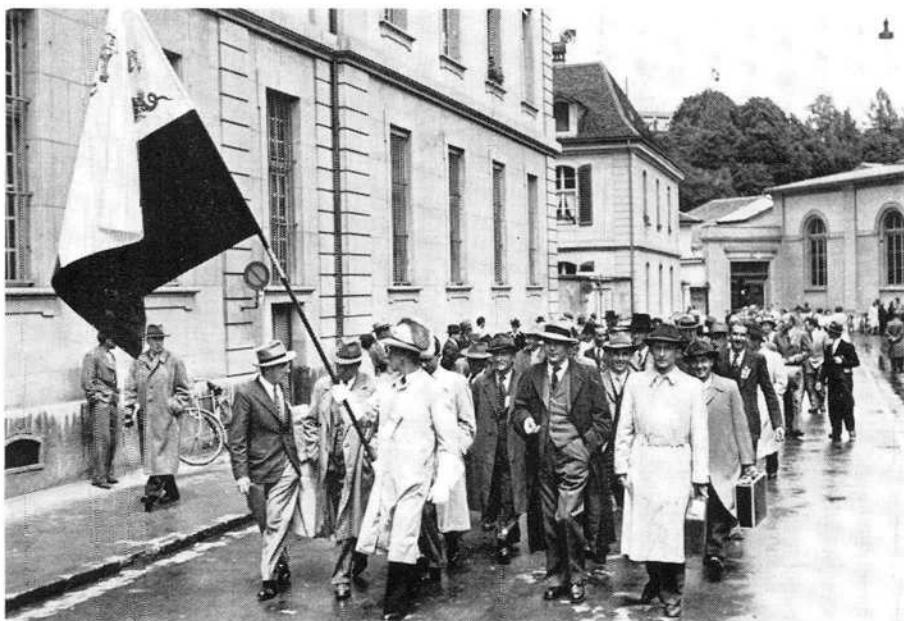
«Igl intent primar dils texts complessivs ei de promover la vicendeivla capientscha denter interpretaders e tedlunzs de differents idioms. Ils texts vegnan studegiai dals scolasts ed introduci en classa avon l'emissiuon. Aschia sa vegnir fullau via per undreivla capientscha vicendeivla. Ei setracta buca della mischeida dils idioms, mobein della capientscha sufficiente ed avischinaziun spirtala denter Romontschs. Per levgiar questa lavur dil scolast, essan nus intenzionai de cul temps aschunscher allas emissioni ils plaids che impedeschan a prema vesta l'entelgientscha.

Ils texts che vegnan publicai en questa retscha ein redigi cun gronda breigia e concepì da buns e fetg buns sribents e critics litteraris. Las lavurs sepresentan en plascheivla e correcta fuorma.

Ils *Cudischets Radioscola* surveschan era pli tard en classa per buna lectura. E quei ha gronda impurtonza per l'instrucziun en in lungatg traso en calamitads per buna lectura a prompta disposiziun. Ins vegli dar in'egliada silla gliesta de lavurs Radioscola per vegnir pertscharts de questa verdad.

Ins vegn a sedumandar il pertgei d'ina nova fuorma de publicaziun dils texts integrals dellas emissioni Radioscola. Nus lein buca allegar ils numerus motivs ed avantatgs. Il lectur vegn immediat a seperschuader che questa nova moda de publicaziun survescha meglier alla scola. Las 8 spediziuns vegnan reducidas a 4. La 5. pagina dil fegliet deva difficultads. La conservaziun dil cudischet silla cruna de cudischs ei pli leva. — Las lavurs davart la *Cumission Radioscola* ston vegnir disponidas a liunga vesta per garantir questa uisa de publicaziun. — Il redactur engrazia per la capientscha davart autoritads, las scolast romontschas e lur instructers.»

Che la metoda de presentar in'emissiuon RS sa enqualga era svariari dil stil usitau han duas emissioni dils 1970 mussau. Per l'em-

La «Ligia Grischa» alla fiasta federala de cant 1948 a Berna. Dretg davon A. Maissen, commember d'honor.

La musica dil marcau de Glion el til de fiasta de musica tras il vitg de Domat, 1942. Dirigent Alfons Maissen, davon dretg enamiez.

prema ga organischescha il RS romontsch emissiuns de concurrenza. Era ina concurrenza sa contonscher ina buna finamira. Il scolar diventa sez activs, aschia che la materia resta buca mo verbala. Dr. Alfons Maissen gi sez: «Porscher il material ed exponer quel tenor rigurus principis metodicis, ei sut circumstanzas de beneventar, cunzun tier roms reals. Mo il RS deigi esser in gi de fiasta per ils scholars, capeivels senza memia bia preparaziun, demai gia la diversitad linguistica spinusa detgavunda. Radioscola deigi per il pli esser in supplement interessant dell'instrucziun, buca porscher materia scolastica de mintgagi».

El secund cudischi de 1965 dat dr. Alfons Maissen en in «Avis impurtont» cussegls aunc pli concrets partenent far e plidar in'emissiun RS. El scriva:

«Far e plidar ina emissiun radioscolastica ei buca caussa schi semplia e leva sco quei che biars tragan. Enqualina gartegia, autras buc. Ina caussa ei denton de tener endamen: a mintga scolast eis ei pusseivel de reussir. Ei drova empau pazienza, volver e resolver la materia ina gada elegida per tema. In tec cletg munglass ins haver culla elecziun dil tema, mo astgan ins da l'autra vart bunamein pretender che quella elecziun seigi gnanc igl impurtont, mobein l'execuziun, il baghetg, la construcziun. Mo sper la construcziun munglass il flad buca muncar, l'olma s'absentar. Cun volver e svolver fuss pia strusch fatg tut. Ins stuess far diever dellas facultads creativas, dell'intuiziun, metter a scret impressiuns en moda espressiva ed immediata, senza sfalsificar quei ch'ins less dir cun bombastica e flads falli. S'occupond cun in tema sto, ni stuess, la rugada curdar e setschentar.

Ils experts d'emissiuns scolasticas accentueschan adina ch'ins stuessi entscheiver sia lavur cun in eveniment, cun in schabetg, sche pusseivel personal, che meina senza ch'ins senta viaden ella materia. Per far quei drov'ei curascha. Schar stulir tut las retenientschas, denton buca stravagar ni l'expectoraziun ni il stil. Ei sto vegnir da cor. Ina tala dada interessanta tschaffa il scolar en moda immediata. Nus lein schar valer che parorar ei pli lev che sez meglier far.

La materia d'ina emissiun radioscolastica sto tuttavia buca esser absolutamein scolastica el stretg senn dil plaid. Ins sa encurir materias extraordinarias, ordvart dalla via ordinaria, materias contrastontas a quella de mintga di. L'emis-

siun deigi buca augmentar la materia schetga, anzi legrar il scolar cun ideas e cun fatgs che stattan ordvart dil trafficar de mintga di en scola.

Sch'in de vus, preziai collegas, ha ina buna idea en caussa emissiun RS, deigi el far il plascher e s'annunziar. Il pli concret ei la moda d'ina skizza u sboz, il qual ei daventaus carn il mument della naschientscha dell'idea. La redacziun, il representant dil Studio de Turitg, ni ils commembers della Commissiun, vegnan senz'auter a semetter en contact cugl interessent. Ina entupada vegn a gidar a metter fil en guila, ad empustir il vestgiu.

Il temps d'ina emissiun radioscola cuoza ina mesura, e munglass, sco nus vein detg, esser disponida en moda solida, interessanta e frestga. Sper l'emissiun tucc'ei agl autur de procurar per in adattau artechel per la gasetta Radioscola che sedrezza al scolast per ina eventuala preparaziun dils scholars. Quella lavur stuess esser cingida cun illustraziuns convegnentas. Quest avis de collaboraziun va a tuts ils scolasts, spirituals ed intellectuals digl intschess romontsch.»

Cun igl avrel 1971 ha ina nova era entschiet per il RS romontsch. Las emissiuns vegnan augmentadas da 6 sin 15 (1972 sin 18). Aschia tucca ei duas per meins, leutier vegnan las repetiziuns. Quei pass ha segiramein pretendiu in bionton curascha dalla CRS, oravontut da siu parsura, dr. Alfons Maissen. Mo nus savein che la curascha per novas interpretas en favur dil Romontsch ha mai muncau tier prof. Maissen. Demai ch'il plaid «curascha» ei gest curdaus:

En la suandonta anecdota eis el d'anflar tier dr. Alfons Maissen en in auter senn. Sco nus savein constatar meinsvart en las gasettas de RS, derivan mintgamai pliras fotografias dal redactur, aschia era la fotografia silla cuviarta digl emprem cudischi de 1964 che muossa il casti de Giuvaulta sura e quei veramein ord ina remarcabla perspectiva. Dr. Alfons Maissen raquenta ell'introducziun dil medem cudischi la naschientscha de quella fotografia sco suonda:

«Pér ils 6 de december, la fiasta de Sontgaclau, ei il sribent de questas lingias secamberlaus da Giuvaulta anora viasi encunter la ruina de Giuvaulta sura. De trutgs strusch raschienen, persunter bleissas e greppa, uaul e spess cagliom, mintgaton in git viers d'utschals de rapina che targevan lur

Il Casti de Giuvaulta-sura en Tumliasca, sut: il vitg de Giuvaulta en Tumliasca.
(Foto: Alfons Maissen 1964)

artgs si el greppam! En ina stagiun de scheltira e lumetschadad enina, vess ei muncau pauc per buca survegnir il turnighel u 'las duas vias', sco in bien vegl era s'expressius inagada siper mei.

Sper maletgs da sutensi, da costas en, eis ei era reussiu de pegliar cantun da surengiu, dal grep dell'anguoscha, ed igl ei schabetg sch'en quei mument mo ils eglers ein curdai ella profunditad

e buca era apparat e fotograf e giavel e quater. Il product de quellas stentas ornescha la cuviarta dil Radioscola.»

Nus vesein pia che la lavur dil redactor consista ord biaras componentas. Dr. Alfons Maissen ha denton renviu neginas stentas en favur dil RS romontsch, e perquei eis ei era

Cun amitg dr. Willi Egloff per la muntogna e tias jastras entuorn per studis linguistics (entuorn 1936).

segir per la gronda part siu meret, sch'il RS ha contonschiu quei nivo ch'el posseda ussa.

De menzionar ei aunc il fatg, ch'il RS romontsch fa dapi 1969 part dil Radioscola nazional sco quarta regiun, quei che dr. A. Ribi veva giu proponiu gia 10 onns avon. Ins veva denton gl'empren giu certs dubis en quei connex, oravontut ch'ins savessi cun l'incorporazional sco quarta regiun, quei che dr. A. della libertad. Ord quei motiv era quei pass vegnius refiers. Quei ei de capir, pertgei a tgi che lavura vid emissiuns astgan ils mauns buca esser ligiai, schiglioc ei il resultat mai cuntentivels.

Problems sedattan adina danovamein. Era il RS romontsch ei duront ses 20 onns d'existenza vegnius confruntaus cun tals (ei seigi cheu buca entrau en detagls) e vegn era a vegnir el futur. Perquei drova ei alla testa de talas instituziuns personalitads qualificadas cun ina grada lingia. Prof. dr. Alfons Maissen ei ina de quellas, e nus savein mo sperar che sias forzas lubeschien ad el de continuar sia via aunc gitg vinavon. Ses plans ein vasts. Sche tut reussescha, duei l'augmentaziun d'emissius crescher sils 1979 sin 36 emissiuns ad onn, quei less pia gir ch'ils scolars romontschs savessen tedlar mintga jamna in'emissiu de RS. Alla fina aunc in patratg critic. La suandonta damonda ei segiramein giustificada: Ha il RS insumma aunc in avegnir en vesta al Telescola? Ils motivs che plaidan en favur dil RS ein differents, mo tuts persquadents. E. Laurent dil RS della Svizra franzosa, numna el cudi-

Ensemen cun Werner Wehrli, collaboratur musical della CONSOLAZIUN, sil Calmut, 1943.

schet Radioscolaire 1969—1970 sis impurtonts aspects:

1. La radio permet de diffuser instantanément auprès d'un grand nombre d'élèves des leçons préparées par un seul maître ou par un groupe de maîtres spécialisés.
2. La radio permet de faire entrer en classe des personnes et des moyens impossibles à engager habituellement.
3. La radio a une puissance d'évocation très utile dans l'enseignement.
4. La radio, passant par-dessus nos frontières cantonales contribue à l'unité de l'enseignement.
5. La radio peut contribuer au renouvellement des activités scolaires.

6. Enfin, la radio peut aussi s'adresser aux enseignants et leur apporter des éléments de perfectionnement professionnel.

René Dovaz (Président des Commissions nationales de Radioscolaire e de Téléscolare) constatescha en sia introducziun dil sura numnau cudischet «que la radioscolaire est bien vivante et que son utilité, en complémentarité de la téléscolare, ne saurait être discutée». In congress internaziunal, ch'ha giu liug a Paris 1967 e ch'ei sefatschentaus cul tema «Radio-diffusion et Télévision éducatives» ha denter auter priu la suandonta resoluziun:

«Nous recommandons de donner, dans le prochain Congrès, une plus large part à la radio éducative... qui est capable de jouer un rôle efficace dans de nombreux domaines de l'éducation sans entraîner de dépenses importantes. Nous proposons d'envisager la création d'une Commission de la radio éducative au prochain Congrès et d'encourager les recherches relatives... aux effets de l'emploi d'émissions éducatives radiodiffusées».

Il RS ha in avegnir, e quei in de gronda impurtonza, ton sil camp regiunal e naziunal sco internaziunal. Ei descha de setschentar en per la caussa. La Cumissiun RS e siu parsura

Post de programs a Cuera. Precisa ed inschignusa lavur tecnica pretenda la montascha ded emissiuns. Maclas e sbagls de tshontscha vegnan tagliai naven tochen silla letra. (Foto C. Caduff)

Post de programs. Ernst Denoth, incumbensaus era cul la lavur de Radioscola, baghegia in'emissiun toc per toc, e controllascha che tut seigi gest e precis. (Foto: C. Caduff)

Preparaziun della machetta ella stampa romontscha Condrau a Mustér. Compositur Gieri Maissen en discuors cul redactor A. Maissen.

Controlla della stampaziun dil Radioscola. Stampadur Sep Kessler, A. Maissen e factur Anton Eigel che fan las davosas preparativas ella stamparia Condrau a Mustér.

spetgan susteniment, pertgei els ein dependents de tal.

Ei resta d'engraziar: a prof. dr. Alfons Maissen ed alla Cumissiun RS per l'enorma lavur prestada en tuttas direcziuns, a tut ils ulteriurs auturs ch'han mess a disposiziun

temps liber per redeger emissiuns, alla Stampa Romontscha per igl exemplaric squetsch dellas gasettas RS, sco era alla CRR per tut susteniment.

Possi il RS romontsch continuar a prosperar sco tochen dacheu!

III. REGISTER DELLAS ANNADAS DE RS 1955 — 1975

EMISSIUNS D'EMPROVA 1955 (In cudischet)

- *Las Cristallas*, da Flurin Maissen, Mustér
- *Las funtaunas da Scuol e da Tarasp*, da Jon Vonmoos, Scuol

I. ANNADA 1956 (In cudischet)

- *La muntada da cattadas preistoricas e noss sacuntigneir*, da Bonifaci Plaz, Savognin
- *Las Veias malas*, da Jonas Barandun, Trin
- *Co nos vegls meisters baghegiavan!* da Alfons Maissen, Cuera
- *Gian Marchet Colani*, da Giacumin Steinrisser, Schlarigna

II. ANNADA 1957

1. Cudischet

- *Duno de Vaz*, da C. Jochberg e T. Cantieni, Vaz
- *Ella glisch della poesia*, da Hendri Spescha, Domat

2. Cudischet

- *La cuorsa d'orientaziun*, da Armon Planta, Sent
- *La bova — Plàntas ca nus partgiran*, da Gion Mani, Andeer

III. ANNADA 1958

1. Cudischet

- *Praula e getga retoromontscha*, da Hercli Bertogg, Cuera
- *Il graner da l'Engiadina*, da Balser Tall, Scuol

2. Cudischet

- *Clau Maissen*, da Teodosi Candinas, Cuera
- *Mottata, excavaziuns preistoricas*, da Niculin Bischoff e Armon Planta, Ramosch/Sent

IV. ANNADA 1959

1. Cudischet

- *Poesia an culours. Treis pituras da Giovanni Segantini*, da Lezza Uffer, San Giagl
- *La bova prehistorica dil Crap de Flem*, da Martin Bundi, Favugn

2. Cudischet

- *Sin las ruinas de Putnengia*, da Ludivic Hendry, Sedrun

- *L'ovra poetica da P. Alexander Lozza*, da Ambros Sonder, Zug

- *La chasa engiadinaisa*, da Andri Peer, Winterthur

V. ANNADA 1960

1. Cudischet

- *Nadal a Bianmàn an Schons*, da Tumasch Dolf, Ziraun
- *Turo Pedretti, ün pittur engiadinais*, da Jacques Guidon, Zuoz
- *La fatscha de nos vitgs*, da Gion Arthur Manetsch, Cuera

2. Cudischet

- *Luis Carigiet, in pictur-artist sursilvan*, da Alfons Maissen, Cuera
- *La lingua dals avious*, da Constant Gritti, Scuol
- *Banadetg Fontana*, da Giatgen Uffer, Muralto

VI. ANNADA 1961

1. Cudischet

- *Nos pichalain sgiaglia*, da Flurin Bischoff, Cuera
- *Egn vieadi ainta Paris avànt 150 onns*, da Jonas Barandun, Niederhasli
- *Il cumin della Cadi*, da Guglielm Gadola, Cuera

2. Cudischet

- (Texts complessivs tochen incl. Annada XVII, 1972, 1. Cudischet RS)
- *La poesia da Peider Lansel*, da Andri Peer, Winterthur
- *Giacun Caspar Muoth en la glisch della casa paterna e dil vitg natal*, da Pieder Antoni Livers, Breil
- *Sems von sen viadi*, da Valentin Bearth, Casti

VII. ANNADA 1962

1. Cudischet

- *Il treis sogns retgs*, da Alfons Maissen, Cuera
- *Da randulinas a craper sü suot nos tet intuorn clucher*, da Giacumin Steinrisser, Schlarigna

— *La canzun populara*, da Tumasch Dolf, Ziraun

2. Cudischet

— *Rasteler, en mastier tgi mora or*, da Gion Peder Thöny, Riehen

— *General Suworow a Pigniu*, da Arnold Spescha, Pigniu

— *La «Funtana chi staina» a Ramosch*, da Flurin Bischoff, Ramosch

VIII. ANNADA 1963

1. Cudischet

— *Larschs vidvart l'En — üna poesia dad Andri Peer*, da Jon Semadeni, Samedan

— *Anton Cadonau — veta e legats*, da Gieri Gabriel, Oberuzwil

— *Schumbers ad egn brunsign — fests da len ear tunan fegn*, da Linard Barandun, Wald AR

2. Cudischet

— *Peider Linsel, defensur dal rumantsch*, da Andri Peer, Winterthur

— *Son Francestg d'Assisi*, da Tona Mark, Goldaun

— *Igl iral, mied de transport de lenna*, da Alfons Maissen, Cuera

IX. ANNADA 1964

1. Cudischet

— *Digls casteals an Tumleasta*, da Luzi Tschanner, Andeer

— *Maniera, ti cumpogna tras la veta*, da Conradin Giger, Surrein

— *La «Schlitrada» da Leopold Mozart*, da Luisa Famos, Turitg

2. Cudischet

— *Il liber signuradi da Tarasp e seis chasté*, da Christian Fanzun, Tarasp

— *En'igleida ainten parveis*, da Bonifazi Plaz

— *Viadi egl univers*, da Gieri Gabriel, Oberuzwil

X. ANNADA 1965

1. Cudischet

— *Il meister da Vuorz*, da Martin Caveng, Vuorz

— *L'umur illa poesia ladina*, da Luisa Famos, Ramosch

— *Per veias e sendas*, da Cyrill Brenn, Mulegns

2. Cudischet

— *Las specias de gaglinas selvadias de nossas muntognas*, da Ricco Bianchi, Cuera

— *Cu bab a moma cloman betg!* da Angelo Tschanner, Giovalta

— *Aäää — üna serp!* da Flurin Bischoff, Cuera

XI. ANNADA 1966

1. Cudischet

— *Alla tgina dil Rein, in viadi de scola bein preparaus cun agid de Pader Placi Spescha*, da Flurin Maissen, Mustér

— *Üna sentenzcha salomonica. Nus giovain teater*, da Jon Semadeni, Samedan

— *Humor an vischnanca*, da Curo Mani, San Murezzan

2. Cudischet

— *Duos poesias da Gian Fontana*, da Andri Peer, Lavin/Winterthur

— *Nous visitagn en aviouler*, da Giatgen Brenn, Stierva

— *Ils Romontschs ell'America*, da Augustin Maissen, Utica

XII. ANNADA 1967

1. Cudischet

— *Epigram ed aforissem illa litteratura ladina*, da Luisa Famos, Turich

— *Banadetg Fontana*, da Franz Capeder, Salouf

— *Gion Antoni Huonder, nies poet nazional*, da Alfons Maissen, Cuera

2. Cudischet

— *600 onns Ligia della Casa de Din*, da Alfons Maissen, Cuera

— *Ruignas e tors an Surses*, da Gregor Spinaz, Tinizong

— *Hans Erni, il bab della canzun romontscha I. Sia veta, sia ovra*, da Alfons Maissen, Cuera

XIII. ANNADA 1968

1. Cudischet

— *Co nascha ün raquint?* da Andri Peer, Winterthur

— *Vischnaunca de fracziuns*, da Bernard Cathomas, Breil

— *Hans Erni, il campion della canzun romontscha II. La Rosetta*, da Alfons Maissen, Cuera

2. Cudischet

- *Schimun Vonmoos, ravarenda e patriot*, da Luisa Famos ed Andri Peer
- *Schimun Vonmoos, il scriptur*, da Luisa Famos ed Andri Peer
- *Poesias de Gion Not Spegnas*, recitadas e commentadas digl'autur

XIV. ANNADA 1969

1. Cudischet

- *La Ligia Grischa I*, da Felici Maissen, Cumbel
- *La Ligia Grischa II*, da Felici Maissen, Cumbel
- *Igls ports*, da Franz Capeder, Salouf

2. Cudischet

- *Un tschüt in chadafö*, da Andri Peer, Winterthur
- *La Ligia dellas diesch dertgiras*, da Felici Maissen, Cumbel
- *Unfanza e giuvantetna da Giovanni Segantini e l'influenza da chels taimps sen sia ovra pituresca*, da Franz Capeder, Salouf

XV. ANNADA 1970

1. Cudischet

- *Canzuns popularas romontschas per flautets*, da Alfons Maissen, Cuera
- *President Rudolf Lanz, autur dil Biviano*, da Cyrill Brenn, Mulegns
- *Poesias de nos vitgs*, da Bernard Cathomas, Breil

2. Cudischet

- *Nus pruagn da discorer en net e stget rumantsch*, da Antonia Sonder, Salouf
- *Pertgei emprendel jeu schi vess?*, da Alfons Maissen, Cuera
- *La Val d'Uina survain darcheu seis noms rumantschs*, da Reto Luppi, Sent

XVI. ANNADA 1971

1. Cudischet

- *Lavinas e lavineras I*, da Dionys Steger ed Augustin Manetsch, Mustér
- *Lavinas e lavineras II*, da Dionys Steger ed Augustin Manetsch, Mustér
- *Praga, observaziun illa chapitala tschecoslovaca*, da Burtel M. Bezzola, Turich

2. Cudischet

- *Co formeschel jeu miu agen meini? Pusseivladads e confins*, da scolasts professionals, Zug / Vers. rom.: Alfons Maissen, Cuera
- *Energia, danunder las forzas vegnan ca fan ir motors e maschinas*, da Jonas Barandun, Cuera
- *Il nov büschmaint dal rai, giò auditiv segnaint üna tarabla da Andersen*, da Jon Semadeni, Samedan
- *Parchè chantan ils utschels?* da Flurin Bischoff, Cuera
- *Co ch'eu jetsch ün'istorgia*, da Cla Biert, Cuira (buc en gasetta RS, mo text complessiv 1971, 3. cudischet)

3. Cudischet

- L'aua — il problem de nies temps*. Treis emissions da Boris Novak, Turitg / Vers. rom.: Alfons Maissen, Cuera
- *I. L'aua e la tiara*
- *II. L'aua ed il carstgaun*
- *III. Il manteniment schuber de nies intschess vital*

4. Cudischet

- *Documaints autentics ed experientschas da la Brasilia dad ozande*, da Antonia Pia Dosch, Paripe (Salvador)
- *L'ova cotschna da San Murezzan*, da Chasper Stupan, San Murezzan
- *La stalla de Nadal. Co construin nus ina stalla?* da Dionys Steger, Mustér
- *L'istorgia d'ina canzun da Nadal*, da Franz Capeder, Salouf

XVII. ANNADA 1972

1. Cudischet

- *Da tschels onns — La muria el Grischun*, da Felici Maissen, Cumbel
- *L'ultim guvernatur in Vuclina*, da Victor Stupan, Cuera
- *Problematica da Vazerol*, da Franz Capeder, Salouf
- *In di cun in cusseglier guvernativ (dr. G.G. Casaulta)*. Intervista da Alfons Maissen, Cuera
- *Da tschels onns — Las strias e lur process*, da Felici Maissen, Cumbel
- (Cheu fineschan ils texts complessivs)

XVIII. ANNADA 1972 (muort sbagl midada d'annada el medem onn!)

2. Cudischet

- *Antupada cun poets e sribents rumantschs passos I*, da Antonia Sonder, Salouf
- *Antupada cun poets e sribents rumantschs passos II*, da Antonia Sonder, Salouf
- *Chant avert culla scoula da Sent*, da Rico Falett, Sent

3. Cudischet

- *Nus visitains üna stamparia*. Duas emissiuns da Domenica Messmer e Jon Manatschal, interlocutor: Martin Huder.
- *I. part: Nus visitains üna stamparia e fains il prüm ün giret istoric.*
- *II. part: L'art da stampa in servezzan da la giazetta rumantscha ladina.*

4. Cudischet

- *America I: La colonisaziun dell'America*, da Augustin Maissen, Chapel Hill, USA
- *America II: L'anflada dil niev mund e sia conquista*, da Augustin Maissen, Chapel Hill, USA
- *America III: La fundaziun dils Stats Uni dell'America*, da Augustin Maissen, Chapel Hill, USA
- *America IV: L'expansiun viers igl occident*, da Augustin Maissen, Chapel Hill, USA
- *America V: Ils Stats Uni: Pussonza mundiala*, da Augustin Maissen, Chapel Hill, USA

5. Cudischet

- *Da la marca postala*, da Reto Manatschal e J.P. Walther, Sta. Maria/Valchava
- *Visita in chesa Planta*, da Rico Vital, Samedan
- *Il fö da Zernez 1872*, da Burtel M. Bezzola, Turitg

XIX. ANNADA 1973

1. Cudischet

- *Neiv en cant e poesia*, da Gion Clopath, Franz Capeder, Alfons Maissen, Victor Stupan
- *La spertadad — ina noziun e sia natira*, da Boris Novak, Turitg / Vers. rom.: Alfons Maissen, Cuera
- *Planisaziun*, da Niculin Bischoff, Ramosch
- *Uorsin. Tenor Selina Chönz*, da Mario Vonmoos, Scuol

- *Vischnaunca e taglia*, da Hendri Albin e Otto Gienal

2. Cudischet

- *Vischnaunca. Sia structura ed organisaziun*, da Dumeni Columberg, Mustér
- *Il pur durant las quater staschuns*, da Franz Capeder, Victor Stupan, Gion Clopath, Alfons Maissen
- *Ils treis vents. Praula dramatisada*, da Alfons Maissen, Cuera
- *Sper il dotg*, da Mario Jegher, Tinizong
- *L'emprem'uiara mundiala 1914—1918*, da Guglielm Gadola, Mustér

3. Cudischet

- *Il Curtin dils glatschers a Lucerna*, da Paul Tomaschett, Lucerna

4. Cudischet

- *La chanzun dal larsch I*, da Robert Luzzi, Lü
- *La chanzun dal larsch II*, da Robert Luzzi, Lü
- *La Rosetta, 10 canzunettas da Hans Erni*, da Alfons Maissen, Cuera (Repetiziun)
- *Ün vegl alpinist quinta*, da Charles Golay, Puntraschigna

5. Cudischet

- *Fi — Pompiers, stide!* da Gion Peder Thöny, Riehen
- *Una charta rumantscha da Georg Jenatsch als da Sent, 7 october 1634*, da Victor Stupan, Cuera
- *La Rosa de Jericho — La Rosa de Nadal*, da Alfons Maissen, Cuera

XX. ANNADA 1974

1. Cudischet

- *Da la lavur sco voluntari in Dahomey I*, da Emerita Rusca, Maiavilla
- *Da la lavur sco voluntari in Dahomey II*, da Emerita Rusca, Maiavilla
- *Las vobas digls cantungs e la bandiera svizra I*, da Franz Capeder, Salouf
- *Igls da Schons ala Meric*, da Gion Clopath, Lon/Lumbrein

2. Cudischet

- *De derschaders e dertgiras — de malfatgs e de pitgiras*, da Donat Cadruvi, Glion

- *La baselgia da Mistail, sia istorgia ed impurtanza scu monumaint artistic*, da Franz Capeder, Salouf
- *Ils 4 castials de Vuorz — perdetgas de temps vargai*, da Risch e Giaronas Cadonau, Vuorz

3. Cudischet

- *Il pittur Jacques Guidon*, da Jacques Guidon, Zuoz

4. Cudischet

- *Fiug e glisch I*, da Alfons Maissen, Cuera (tenor in discuors d'Erich Lüscher cun Hans Brunner ed Eduard Klein)
- *La guardia de notg dil vargau e de nos gis I*, da Alfons Maissen Cuera (tenor in'emissiun da Gottfried Wälti, Köniz)

5. Cudischet

- *Professiungs an l'hotelleria*, da Valentin Bearth, Casti
- *WWF: Protecziun da l'ambaint*, da Ernst Denoth, Cuaira
- *Versets rumantschs da Surmeir e Schons*, da Antonia Sonder e Gion Clopath, Salouf/Lon
- *Las vobas digls cantungs e la bandiera svizra II*, da Franz Capeder, Salouf

6. Cudischet

- *La Val da Samagnun I*, da Töna Schmid, Sent
- *La Val da Samagnun II*, da Töna Schmid, Sent

XXI. ANNADA 1975

1. Cudischet

- *Alla tgina dil Rein, in viadi de scola bein preparaus cun agid de P. Placi Spescha*, da Flurin Maissen, Rumein (Repetiziun)
- *Romontsch ell'instrucziun franzosa*, da Augustin Manetsch, Mustér
- *Igl davos mulegn d'ava an Surmeir*, da Gion Peder Thöny, Riehen

- *Ils Cavacrappa raschunan*, da Alfons Maissen, Cuera

2. Cudischet

- *Il svilup da la Viafier Retica*, da Gian Brünger, Samedan
- *Il parc naziunal*, da Rico Falett, Sent

3. Cudischet

- *Prof. dr. Alfons Maissen ed il Radioscola — 20 onns lavur en favur dellas scolas romontschas*, da Risch e Giaronas Cadonau, Vuorz/Turitg

4. Cudischet

- *La raina d'aviöls e ses pövels*, da Reto Manatschal e Mario Conradin
- *Igls Gualsers egl Grischun*, da Franz Capeder, Salouf

5. Cudischet

- *Historia contemporana 1933—1945*, treis emissiuns da Risch e Giaronas Cadonau, Vuorz/Turitg
- *Il temps burasclus 1933—1945 I: Hitler vegn alla pussonza — La dictatura dil Naziunal-socialissem tudestg*
- *Il temps burasclus 1933—1945 II: La politica d'expansiun de Hitler — Ils svaris guerrils*
- *Il temps burasclus 1933—1945 III: La Svizra el temps critic*

6. Cudischet

- *Igl catscheder, Pader Alexander!*, da Antonia Sonder, Salouf
- *Las minieras da la Val S-charl*, da Georg Peer
- *La Lindorna*, da Constant Gritti, Scuol
- *Jacques Guidon — Portret d'in artist*, Zuoz
- *Advent — Nadal*, da Peder Thöny, Riehen

XXII. ANNADA 1976

1.—3. Cudischet

- N. B. Las treis emissiuns d'atun 1975 sur la *fisica* vegnan edidas ensemen cun las treis ulteriuras della primavera 1976. — Quellas 6 emissiuns ein preparadas da ing. Boris Novak, Turitg, da P. Flurin Maissen, Rumein/Mustér e da Alfons Maissen, Cuera.

IV. BIBLIOGRAFIA

Litteratura

Ord different motivs stuein nus desister de citar scientificamein. La litteratura consultada ei indicada cumplettamein.

- A PROF. DR. ALFONS MAISSEN per siu 65avel natalezi, en: Gasetta Romontscha «Il Pompalus» dils 26 da mars 1970. Contribuziuns da Donat Cadruvi, Franz Capeder, Bernard Cathomas, Pieder Cavigelli, P. Ursicin Derungs, Gieri Menzli, Arnold Spescha, Hendri Spescha, Valentin Vincenz.
- DIFFERENTAS CONTRIBUZIUNS ord las gasettas RS 1955—1975.
- DOVAZ René, Les émissions radioscolaires ont-elles un avenir? en: Radioscolaire 1969—1970.
- LAURENT E., Pour une extension de la radioscolaire en Suisse Romande, en: Radioscolaire 1969—1970.
- MAISSEN Alfons, Dr. Adolf Ribi, directur dils programs romontschs, en: Rapport annual CRR, 1967.
- MAISSEN Alfons, Experienzas e reminiscen-

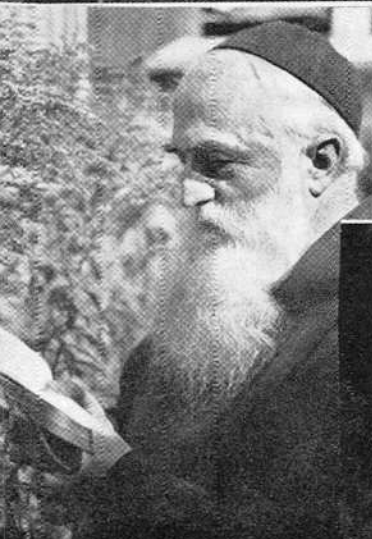
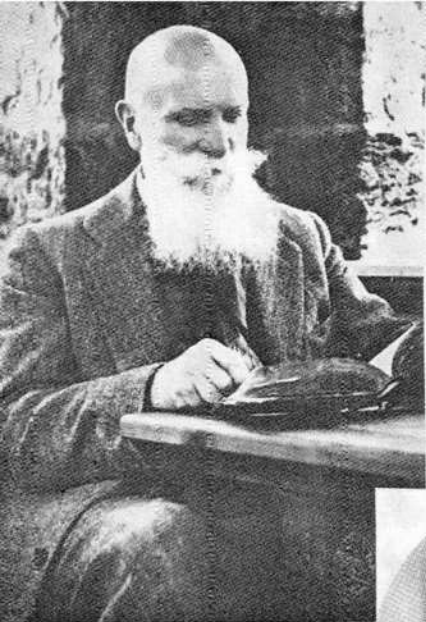
zas Radio romontsch, en: Rapport annual CRR, 1955.

- MAISSEN Alfons, Historia, svilup ed organizaziun dil Radioscola romontsch, en: Rapport annual CRR, 1963.
- MAISSEN Augustin, Maissen della Casacrap, en: Almanac Genealogic Svizzer, Vol. XII, Turitg 1965.
- SCHWEIZER SCHRIFTSTELLER der Gegenwart, Bern 1962.

Illustraziuns

Las illustraziuns en quest cudischet pertuccan per gronda part staziuns ord la veta de dr. Alfons Maissen, oravontut en connex cul radio e cul Radioscola. Sapientivamein ein ellas repartgidas sin igl entir spazi dil cudischet, stattan pia buc adina directamein en connex cul text della pagina corrispudenta.

Las collaschas (preparadas da dr. Alfons Maissen) dattan ina pintga investa ella vasta tematica dellas emissiuns Radioscola.

[illegible]

Cum in ad aldo ho zã bun ma
 suscumbet ma signora,
 Ai vera fatta m' fidi b:
 Per una papiu in labbe
 E sa birch manta derasava
 Un schet parfum d'im piosnatar
 Mes bün - quel jera be planet
 Ma cum spera ^{cu mi fapier} in parvet,
 Schi ella ^{cu schi scapier} scet azalet
~~Per un~~ ^{cu schi scapier} scet azalet
 Et eu, ne rimpel pãu maritfel
 Da quei nort largar el scuffel
 E m'impior cu cum far la storta:
 Ho-Quell infant s'gamaconta,
 Cha eu l'adum

To in hoc impasse iure pda
 No. 8. repetenda: Quia 3. colla pda
 fore alia: hoc bini 3. et
 4. compo alla fin quod velle
 Equas pda in staga soluta
 Et bini glacia in vobina
 7. in in ressed obis de far

So l'ou d'è d'ant el econom
Der schied quital immer püssel
Uel d'aglier d'uffal zu senkel
Polik sulla ghina d'arost
U pa m'arost el daglier
Aus hest tu d'ogget de la bross
Biarade per uel in la gema

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532

est temps se compléme,
e che sechiv la mar

sei che t'ha ser la liara di yind

Ho più voglia di rest
che di quiet

sublime, il regl
l'animal en nous,

per tutto il resto degli anni,
stancato e affaticato dal lungo confino.

2
The low, not fair quick

vi sa g e b e m i d a r

2. Speltz des Tabacarsigams
in Pinche & Pinche